

**Meziresortní koordinační skupina pro dětské duševní zdraví
konaná dne 3. května 2022
od 9:00 hodin do 12:00 (online)**

Přítomní členové a jejich zástupci:

Ferdinand Hrdlička (MŠMT - zástup), Mgr. Klára Šimáčková Laurenčíková (MZd),
Pavel Mička (MZd), Ph.D., Mgr. Ivana Svobodová (MZd),

Tajemnice: Ivana Švarcová (MZd)

Hosté

Martina Čapková (GŘ HZS), Karel Konečný (ČČK), Martina Kučerová (MPSV),
Zuzana Masopustová (MUNI), PhDr. Štěpán Vymětal, Ph.D. (MV), Martina Macová
Budinská (MŠMT), Bc., Štěpánka Tyburcová, (MZd), Marie Polášková (NUDZ),
Alena Zoupalová (MŠMT)

Zápis

1. Obecné informace o dění v souvislosti s válkou na Ukrajině

K. Šimáčková Laurenčíková – uvedla setkání a představila hosty z Pracovní skupiny ministra vnitra pro duševní zdraví populace při mimořádných událostech (PS MVDZ) z resortu Ministerstva vnitra, z Masarykovi univerzity a Českého červeného kříže, kteří se účastnili setkání s ohledem na první body týkající se výměny informací a možné spolupráce při řešení podpory v oblasti duševního zdraví s ohledem na příchod uprchlíků z Ukrajiny, a to jak na uprchlíky samotné, tak na občany ČR.

Š. Vymětal (vede PS MVDZ, spolupracuje s Ústředním krizovým štábem ministra vnitra) – PS MVDZ je zaměřena na posilování odolnosti, má bezpečnostní aspekt. Popudu ÚKŠ vznikla strategická pracovní skupina pro zvládání migrace – úkolem je stanovit priority a další postup k řešení potřeb lidí s dočasnou ochranou, řeší věci meziresortního charakteru. 4 základní oblasti/potřeby uprchlíků: práce, bydlení, zdravotnictví, školství + další oblasti. Vláda schválila strategický dokument 13. dubna a nastavuje střednědobé a dlouhodobé priority. Vytváří se mapy – např. kde je potřeba zaměstnání (poptávané profese), analýza dostupností škol a školek

MV zřídilo helpline, www.nasiukrajinci.cz, [psychologický web](#), MEDEVAC – program pro pomoc lidem s nutnou potřebou lékařské péče (operace, transport, léčba v ČR).

Systém v ČR je proti jiným zemím dobře nastaven, řešení nastaveno už před krizí, připravenost i v legislativě v rámci IZS. Dobrá je flexibilita, spolupráce v krizi.

K. Šimáčková Laurenčíková - otázkou je, kam integrovat dětské duševní zdraví v rámci strategického řešení, případně jestli to stačí řešit v již existujících běžných skupinách (MKS DDZ, PS MV DZ). Jde o průřezové téma.

Š. Vymětal – jedná-li se o děti uprchlíky, u kterých se může rozvíjet válečné trauma, patří do zdravotnictví. Zde je problém už i nyní s nedostatkem odborníků. Je nutné hledání alternativ a změnu pohledu na péči; školství je velmi navázáno (škola, volný čas).

K. Šimáčková Laurenčíková - osloveno školství kvůli zařazení tématu DDZ do PS ke školství při ÚKŠ.

2. Možnosti proškolení školského a sociálního segmentu v metodách ASSYST a Emotion Aid (izraelské traumacentrum)

M. Čapková – vedoucí psycholožka HZS, v posledních 3 letech netypické činnosti/ související s COVIDem, tornádem a pomocí uprchlíkům z Ukrajiny, kteří mají i válečné trauma (v ČR není běžné – zkušenosti ze zahraničí). [Psychologická služba HZS](#) založená v roce 2003, v každém kraji je jeden psycholog a tým posttraumatické péče – působí vůči lidem zasaženým danými událostmi i hasičům. IZS funguje v počáteční fázi – hodiny, dny, výjimečně déle (např. tornádo), a dále předávají do další péče jiných organizací. Pro součinnost složek IZS existuje typová činnost IZS při poskytování psychosociální činnosti 12/IZS (hasiči, policie, záchranná služba, týká se i NNO). Ta nastavuje obecné principy spolupráce, provázanost, jaké úkoly a postupy jsou poskytovány v krizové události, je průřezová (od dopravní nehody, po velké hromadné události, kde do procesu vstupuje i koordinátor). Jsou tam uvedena i asistenční centra pomoci, která se s ohledem na uprchlickou vlnu dostala i do praxe (KACPU a NACPU na generálním ředitelství HZS). Psychologická služba vychází ze zákona 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, vnitřními předpisy a Bojovým řádem JPO – 2 listy na posttraumatickou péči hasičům a zasaženým a komunikace s osobami se zdravotním postižením.

V praxi se IZS objevuje u požárů, nehod, ale i mimořádných událostech na školách (úmrtí, sebevražda žáka, učitele apod.). Psychologická služba Policie ČR zajišťuje péči o oběti trestných činů (jak obětem, tak blízkým lidem – rodinám, spolužákům, svědkům, kolektivu); hasiči řeší ostatní potřeby. Nabízí první psychickou pomoc, krizovou intervenci a další odborné služby.

K dispozici pomůcky – letáky, komunikační karty, DVD k první psychické pomoci, komunikaci s dětmi a dětmi s poruchou sluchu a další materiály (viz www.hasici-vzdelavani.cz). Aplikace [První psychická pomoc](#). Činnost vychází ze [standardů](#) nastavené HZS, společné i pro spolupracující NNO a další partnery.

Navazuje na ně [Příručka pro školy: Když se stane neštěstí](#), příprava na mimořádné události, krizové situace a jejich důsledky pro různé pracovníky. V roce 2019 doplněno na Metodiku pro školy: Škola a neštěstí. má část akutní (jak se zachovat pro zvládnutí prvních hodin po události) a část pro přípravu škol (vyhodnocení události). Věnuje se i trauma-informovanému přístupu.

Expertní skupina TEKPOD pod vedením NÚDZ. Připravila opatruj.se, koncept Mental health day pro školy – vznikla metodika pro přípravu učitelského sboru, pro přímou práci s žáky, jaké metody se osvědčily v praxi. Vyzkoušeno v Olomouckém kraji za spolupráce s metodikou prevence.

Pro zvládnutí akutního stresu využitelné metody Emotion Aid a ASSYST. [Emotion Aid](#) je 5 bodový protokol vychází z metody Somatic Experiencing na základě poznatků z výzkumu mozku; jak se dá nastartovat přirozené chování. Je navržený pro profesionály, ale využitelný i širokou veřejností, včetně učitelů, pedagogických

pracovníků, pracovníků ve zdravotnictví atp. Výsledky jsou zřetelné do 25 minut. V současné době se realizují i kratší školení pro seznámení s metodou.

Metodu ASSYST vychází z EMDR, školí ji Český institut pro psychotraumatologii a EMDR. Vychází opět z v praxi ověřených neurobiologických poznatků metody. Vhodné pro základní stabilizaci, napomáhají snížit probíhající distres a působí preventivně na rozvoj posttraumatické stresové poruchy. Doporučuje se projít s klientem 3x. Je určena pro individuální i skupinové použití a je aplikovatelné i pro děti nebo profesionály. Byla použita už pro zasažené osoby po tornádu, vhodné pro použití ve školách, např. při šikaně. Účastníci, kteří tím prošli, kvitovali okamžitý účinek na zmírnění symptomů. Obě metody pracují bez obsahu a nevracejí člověka do krizové situace, což by ho mohlo ještě více zatížit a dekompenzovat. Obě metody jsou certifikované. Nabídka propojení se školním prostředím; nutné zajistit zdroje.

K. Konečný - o víkendu pořádá ČČK kurz ASSYST (offline), kde jsou ještě 2 místa; nečlenové ČČK, za příspěvek 500 Kč + doprava na místo; Emotion Aid – ČČK nyní hradí kurzy, bude-li zájem, tak bude možné zapojit další odborníky. ČČK připravilo projekt na vzdělávání, zvládání traumatu.

K. Šimáčková Laurenčíková - pro financování možné využít i nadace, které nabízejí prostředky právě na podporu duševního zdraví dětí.

M. Čapková a K. Konečný opustili jednání.

F. Hrdlička – programy Emotion Aid a ASSYST jsou dobré jak pro učitele, tak pro poradenské pracovníky, kteří intervnují vůči dětem (školská poradenská zařízení). Je zapotřebí mít informační materiál pro školy (k vyvěšení na web, rozeslání do škol). Finanční prostředky pro vzdělávání pracovníků jsou k dispozici, nemusí se jednat už jen o akreditované kurzy. Uvítá spolupráci na příručce pro školy ke zvládnutí situací, když se stane neštěstí. Původní příručka je výborná, ale chybí tam část, jak učitelský sbor může sám ošetřit své duševní zdraví a případně intervenovat v oblasti duševního zdraví dětí, aby se neeskaloval problém a nešířil se do dalších tříd. Otázka, jak jsou psychologické týmy propojeny s IZS a kdy jsou na místě přítomny spolu s policisty atd. Co musí udělat škola, aby byla kontaktována i psychologická pomoc. Řeší-li se toto i na PS k prevenci sebevražd.

K. Šimáčková Laurenčíková - PS k prevenci sebevražd je pod NÚDZ a týká se všech cílových skupin (nejen dětí). Nyní se připravuje další setkání.

Š. Vymětal – propojení psychologů s IZS je úzké – u Policie je systém pro pomoc obětem trestných činů a mimořádných událostí a vyjíždějí k událostem dle potřeby i psychologové a interventi. Pak předávání pedagogicko-psychologickým poradnám apod. U individuálního neštěstí policie nemusí jasnou potřebu psychologické pomoci zachytit a je dobré, aby si ji škola přímo vyžádala. Případy úmrtí učitele nebo žáka kvůli nemoci by spíše zajistili spíše jiné organizace a poradny.

K. Šimáčková Laurenčíková - management škol je zapotřebí systematicky vzdělávat o možnostech podpory a ošetření žáků i učitelů v různých situacích. Důležité řešit i implementaci do škol; metody ke zvládnutí akutní stresové reakce i dále do školských zařízení ústavní výchovy, středisek výchovné péče a pedagogicko-psychologických poraden.

Š. Vymětal – k tomu by měla přispět právě zmiňovaná metodika pro školy, kterou mohou mít při ruce, když bude zapotřebí.

M. Macová Budinská – poděkovala za tyto možnosti. V ústavní a ochranné výchově se více objevují děti s tendencemi k suicidálnímu chováním. Na metodice budou rádi také spolupracovat. Požádala o zvážení možnosti nastavit k tématu i cílený vzdělávací systém pro pracovníky těchto zařízení, a to i ve vztahu ke střediskům výchovné péče, které mají vazbu na školu a mohou dostávat informace i do škol.

3. Psychosociální podpora ve školách pro děti z Ukrajiny – podpora adaptace

K. Šimáčková Laurenčíková – poukázala na rozdíly ve školách a jejich přístupu k adaptaci dětí z Ukrajiny. Je zapotřebí seznámit děti se školou, prostředím, seznámit se s nimi, jejich jmény, zajímat se o jejich situaci (např. dívání se do mobilního telefonu při hodinách z důvodu strachu o příbuzné na Ukrajině – nutné s tím pracovat), zapojovat i v době oběda. Využít dostupné materiály.

Martina Macová Budinská – byla zveřejněna výzva na adaptační skupiny pro příchozí děti z Ukrajiny, kde je i podpora adaptace a integrace těchto dětí i podpora duševní svoboda a duševního zdraví dětí.

Š. Vymětal – je dobré věnovat se i well-beingu učitelů, nabídnou jim služby, nástroje pro to, aby se oni cítili dobře v práci – jde o jejich stabilitu a odolnost.

F. Hrdlička – pracovníci ve školách mají mnoho nových povinností, nikdo na to nebyl připraven, ani systém; děti přicházejí v traumatech. I proto je to pro učitele více zatěžující. Vyrovnanost učitele je důležitá, aby lépe pracovali s dětmi a dokázali je lépe podpořit.

Š. Vymětal - trauma dětí neskončilo, ale pokračuje – jsou stále „ve válce“ Škola je důležitým zdrojem normálního světa – vhodné jsou krátké metodiky, jak stabilizovat dekompenzovaného žáka, školní zapojení, volný čas, komunitní podporu Zároveň ne všechny děti jsou traumatizovány, ale jsou zatíženi např. i školní výukou z domova; mohou mít i jiná zažitá pravidla s ohledem na používání mobilních telefonů.

K. Šimáčková Laurenčíková – MZd v projektu Nové služby připravuje tři dvoudenní vzdělávací programy právě i pro školská zařízení, školy, zaměřené na krizovou intervenci, trauma-respektující přístup, deeskalační techniky, pedopsychiatrické minimum, a to v červnu, září, říjnu. Nabídka bude doplněno o intervizní podpůrná setkání k řešení konkrétních situace a případů.

Z. Masopustová – přímou práci učitelů s dětmi může komplikovat postoj rodičů dětí ve třídě, škole; nastavit podporu, jak mohou učitelé komunikovat o integraci směrem k rodičům žáků. Směřovat školení a materiály i na to, co říkat, jak si poradit s takovou komunikací – jako podpora učitelům.

F. Hrdlička – uvítal podporu učitelů. Často končí 1-2 roky po nástupu kvůli tlaku ze strany rodičů; v současné době zejména kvůli přetlaku na místa ve školách s ohledem na děti z Ukrajiny.

K. Šimáčková Laurenčíková – jsou-li už materiály, nutné dostat je k učitelům, aby s tím mohli pracovat. Bude řešeno s NPI. Zvážit, zda by si současná situace nezasloužila samostatný materiál v souvislosti se situací na Ukrajině.

Z. Masopustová – nabízí dílčí zapojení do přípravy manuálu komunikace s rodiči

Š. Vymětal – navrhuje mít stručný a zároveň konkrétní manuál/kartu Krizová komunikace ve školách a materiál přímo ke komunikaci související s ukrajinskou krizí na stránku s konkrétními větami.

K. Šimáčková Laurenčíková – možnosti pokračování Mental Health Days / Dny duševního zdraví (MHD), které byly ověřeny v Olomouckém kraji. Zvážit rozšíření na každou školu, pro všechny ročníky, nebo alespoň pro 2. stupeň; nutné nastavit organizaci.

F. Hrdlička – podpora duševního zdraví ve školách je pro MŠMT důležitým tématem; MHD má podobu projektového dne, které školy mohou využít a integrovat do výuky. Na tyto aktivity budou moci školy nyní žádat. Zváží způsoby propagace na školách (např. přes střední články, krajská střediska NPI).

K. Šimáčková Laurenčíková – vedle propagace je nutné mít dostatečný přípravný tým, aby zvládl velké množství škol.

F. Hrdlička – s novým konceptem psychologa ve školách budou skrze pedagogicko-psychologické poradny zasíťovány téměř všechny školy. Tito psychologové nebudou provádět diagnostiku, ale pracovat s třídním kolektivem a bylo by možné využít je pro přípravu MHD.

Š. Vymětal - policie bude dělat pro své pracovníky den duševního zdraví pro propagaci tématu. MHD by bylo dobré zaměřit i na well-being učitelů a u pedagogicko-psychologických poraden řešit jejich zatížení administrativou.

F. Hrdlička – další psychologové nebudou provádět diagnostickou práci. Školní psychologové působí přímo ve školách, tak dle jejich informace pracují napůl s pedagogy a napůl s žáky a rodiči.

4. Revize úkolů z minulých setkání

1/2/22 Příprava přehledu relevantních materiálů a adresář služeb pro pomoc ve specifických situacích

K. Šimáčková Laurenčíková - k dispozici je přehled materiálů, které vznikly k tématu dětského duševního zdraví, práce s krizí, komunikace o válce. Část je uveřejněna na webu Ministerstva vnitra. I. Svobodová bude ještě kontrolovat, zda tam jsou všechny materiály i po restrukturalizaci webu.

2/2/22 Návrh na setkávání a supervize pro pracovníky ze zařízení, která ubytovávají uprchlíky

K. Šimáčková Laurenčíková řešily se dvoudenní vzdělávací semináře a supervizní setkání, pro profesní skupiny školských, sociálních i zdravotních pracovníků pracujících s příchozími dětmi z Ukrajiny. Je připravená lektorská i organizační kapacita, aby takovéto kurzy on-line proběhly. Intervizní krajská setkání budou naplánována vždy pro 2-3 kraje, 1x měsíčně s odborníkem, který je krizovým interventem, psychologem či dětským psychiatrem. Informace budou zaslány i MKS DDZ.

3/2/22 Příprava informace do čtvrtletníku MŠMT pro přímo řízené organizace

K. Šimáčková Laurenčíková s M. Macovou Budinskou dojde k dojednání konkrétních aktuálních informací (např. pozvánky, karty poskytnutí první psychické pomoci, karty pro komunikaci o mimořádných krizových situacích, infografiky, odkazy).

M. Macová Budinská - možnost vyčlenit ve čtvrtletníku místo pravidelně pro dětské duševní zdraví. K. Šimáčková Laurenčíková – návrh na vyčlenění prostoru i na pravidelných poradách školských odborů a s krajskými školskými metodiky prevence pro představení metodik.

F. Hrdlička – do porad ředitelů ZŠ MŠMT nezasahuje (jsou přizýváni), organizuje si to jejich asociace. Obdobně setkání Asociace krajů ČR, respektive komise pro školství a sport. Vedle toho jsou porady se školskými odbory krajů, které jsou v gesci MŠMT, stejně jako porada s metodiky prevence. Na města nemá MŠMT dosah, případně teď zkusit řešit přes NPI.

K. Šimáčková Laurenčíková – propojení na Asociaci ředitelů ZŠ už je. Ukazuje se, že města a školy nenaleznou vždy dobré řešení – např. zajištění ochranky na škole namísto programu agresion replacement management nebo pozitivní podpora žákovského chování, trauma-respektujícího přístupu, což jsou opatření s dlouhodobým dopadem, která řeší příčinu problémů.

5/2/22 Návrh způsobu řešení předcházení vytváření ghett a dětských gangů

K. Šimáčková Laurenčíková – v tomto bodě probíhá komunikace s MV. Člověk v tísní upozorňuje cíleně na tento problém, s důrazem na to, aby děti byly v běžné zástavbě, ne v segregovaných ubytovacích kapacitách, v běžných školách, ne poloprázdných „ghetto“ školách. Řeší se na strategických skupinách ve školství.

I. Svobodová – na MV je koordinační skupina k vnitřní bezpečnosti, kde se budou diskutovat i tyto věci. MZd má zájem o zapojení do těchto aktivit.

6/2/22 Příprava materiálu pro obce k integraci dětí

K. Šimáčková Laurenčíková – připraveno desatero zásad a principů, jak o podpoře integrace ukrajinských dětí uvažovat. Součástí je právě i oblast zapojení do škol (viz předešlý úkol). Členům MKS DDZ bude zasláno ke zpětné vazbě. Už máme doporučení, aby to bylo víc konkrétní. Výsledek by byl nabídnut nadresortní strategické skupině.

F. Hrdlička – na podporu adaptačních aktivit z dotací od MŠMT mohou žádat i obce, je to pro skupiny dětí 3-6 let a 6-15. Obce jsou možnými žadateli i pro průřezovou skupinu od 3-14 let. Bylo by dobré, kdyby obce měly doporučení, co dělat, na co dohlédnout. Do doporučení dát i to, co se dělat nemá, aby se ghetta nevytvářela.

8/2/22 Příprava schůzky redesignu služeb školských zařízeních ústavní výchovy

M. Macová Budinská – koncepce je vnímá jako výzva ke změně tak, aby služby nasedaly na aktuální podmínky dětí. Změnu vnímá jako potřebnou nejen MŠMT, ale i pracovníci těchto zařízení. Systém tak, jak je legislativně nastaveno prostředí ústavní výchovy nenahrává potřeby dětí a práci zaměstnanců.

K. Šimáčková Laurenčíková – téma iniciovala i M. Štěpánka Štýbrová, která se bohužel nemůže dnes účastnit. Tento bod se bude projednávat na dalším setkání.

9/2/22 Příprava schůzky k návrhu podpory ve školách s vysokým podílem žáků ze znevýhodněného prostředí

K. Šimáčková Laurenčíková – z Národního plánu obnovy se chystá specifický program podpory škol s nejvyšším počtem sociálně znevýhodněných žáků, tak aby se vyzkoušely pilotní nástroje podpory, intervenční programy, na které tyto školy nyní nedosáhnou. Pilotáž může sloužit např. k nastavení indexového financování škol s touto zátěží.

5. Různé

Dopady nejen na duševní zdraví a rozvoj u dětí v ústavní péči – návrh bobu od M. Štěpánkové Štýbrové. Bude řešeno na příštím setkání.

I. Svobodová – na předešlém setkání byla zmínka o potřebě řešit **zdravotní problémy a potřeby dětí zejména ze sociálně vyloučených lokalit**, jaké jsou možnosti, návrhy.

K. Šimáčková Laurenčíková – na MZd byl realizovaný projekt, který bude testovat dostupnost zdravotní péče zaměřený na dospělé. Je zapotřebí podpora dětí z rodin, které nemají kompetence či kapacitu zvládnout péči o zdraví svých dětí, nebo mají složitou dopravu k lékaři. Děti pak mají těžké alergie, záněty očí, sluchové hendikepy, které nejsou řešené, léčené a mají dopad i na učení dětí ve školách. Stačila by mobilní služba, která by přijela do školy a řešila by zdravotní obtíže dětí. Např. ve Finsku a Švédsku jsou na školách zdravotní sestry, jako součást týmu a mají na starost tuto podporu, zvláště na školách, kde jsou děti se znevýhodněním.

Š. Tyburcová – MZd má projekt zaměřený na ambulance pro osoby bez přístřeší a ohrožené tím, že budou bez přístřeší. Zjistí informace o dalších projektech, zda je některý zaměřený i na dostupnost péče v terénu. Naráží to na bariéry v zákoně o zdravotních službách – možností je využít domácí péči, ale musí být doporučena lékařem (pokud ho nemá, je to opět problém). Zdravotní služby jsou poskytovány se souhlasem – dítě kolem 12 - 14 let může souhlas k poskytnutí zdravotních služeb dát, ale u těch malých dětí to možné není. Řešení bude nutné hledat.

K. Šimáčková Laurenčíková – zvážit pilotní projekt, který by mohl ověřit možná řešení.

Š. Tyburcová – i pilotní projekt musí být v souladu se zákonem. Školní prohlídky byly možné dříve při platnosti zákona o zdraví lidu. Od roku 2011 je platný zákon o zdravotních službách, který tuto možnost kvůli svobodné volbě lékaře neumožňuje.

Zapsala: Ivana Svobodová

Odsouhlasila: Klára Šimáčková Laurenčíková

